

Centralna Komisja Egzaminacyjna

EGZAMIN MATURALNY 2012

JĘZYK BIAŁORUSKI

POZIOM PODSTAWOWY

Kryteria oceniania odpowiedzi

MAJ 2012

Część I

Odpowiedzi maturzysty mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być zgodny z tekstem. Oceniając pracę maturzysty, należy stosować wskazaną punktację.

Obszar standardów	Opis wymagań
Korzystanie z informacji	Rozumienie pisanego tekstu Галіны Тычкі <i>Вачыма суседзяў Беларускай літаратуры ў Польшчы</i>

Zadanie 1. (0–2)

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu II/22
--------------------------	---

Przykład poprawnej odpowiedzi:

1. геаграфічны фактар;
2. падзеі шматвяковай гісторыі;
3. добрасуседскія адносіны;

2 p. – za podanie trzech czynników

1 p. – za podanie dwóch czynników

Zadanie 2. (0–2)

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu II/22
--------------------------	---

Przykład poprawnej odpowiedzi:

1. фарміраванне беларускіх пісьменнікаў (пачынальнікаў беларускай літаратуры) на аснове польскіх традыцый;
2. польска-беларуская літаратурная творчасць;
3. падтрымка беларускіх пісьменнікаў польскімі;
4. сувязь польскіх пісьменнікаў з Беларуссю.

2 p. – za wskazanie czterech czynników

1 p. – za wskazanie dwóch czynników

Zadanie 3. (0–1)

Korzystanie z informacji	Odczytanie sensu akapitu II/14
--------------------------	--------------------------------

Poprawna odpowiedź:

1. фальш
2. фальш
3. праўда

1 p. – za podanie trzech poprawnych odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

Korzystanie z informacji	Dostrzeżenie intencji nadawcy II/8
--------------------------	------------------------------------

Poprawna odpowiedź:

б) з пашанай

1 p. – za zaznaczenie odpowiedzi б

Zadanie 5. (0–1)

Korzystanie z informacji	Określenie typu nadawcy II/18
--------------------------	-------------------------------

Poprawna odpowiedź:

в) беларуса

1 p. – za wskazanie odpowiedzi в

Zadanie 6. (0–2)

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu II/22
--------------------------	---

Przykład poprawnej odpowiedzi:

1. арганізацыі культуры, часопісы і выдавецтвы ў Польшчы атрымалі задачу наладжвання кантактаў з народамі СССР;
2. пасля з'езда Польскага саюза пісьменнікаў, на аснове новай культурнай палітыкі, польская літаратура павінна была наследваць савецкія ўзоры;
3. з'яўляецца ўсё больш польска-беларускіх перакладаў.

2 p. – за podanie trzech faktów

1 p. – за podanie jednego faktu

Zadanie 7. (0–1)

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu II/22
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

а) 3

б) 2

в) 1

1 p. – за wskazanie prawidłowej kolejności

Zadanie 8. (0–2)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie znaczeń wyrazów II/12
--------------------------	-----------------------------------

Przykład poprawnej odpowiedzi:

(2 абзац) – **білінгвізм** – валоданне і карыстанне дзвюма рознымі мовамі або рознымі дыялектамі адной мовы; двухмоўе;

(3 абзац) – **эпізядычны** – нерэгулярны, несістэматычны, рэдкі;

(5 абзац) – **кагорта** – перан. група людзей, згуртаваная агульнымі ідэямі, мэтамі.

2 p. – за poprawne wyjaśnienie 3 wyrazów

1 p. – за poprawne wyjaśnienie 2 wyrazów

Zadanie 9. (0–2)

Korzystanie z informacji	Odczytanie sensów dwóch akapitów II/14
--------------------------	--

Пример правильной ответи:

(2 абзац) Польская культурная традиция дала пачатак творчасці многіх пачынальнікаў беларускай літаратуры. Частка з іх была двухмоўная. Свае творы пісалі яны на польскай і беларускай мовах.

(5 абзац) Польскія чытачы мелі нагоду пазнаёміцца з творами як пачынальнікаў беларускага творчага працэсу, так і літаратарамі, якія пішуць творы сёння.

2 p. – за poprawne wyjaśnienie dwóch zdań

1 p. – за poprawne wyjaśnienie jednego zdania

Zadanie 10. (0–1)

Korzystanie z informacji	Odtworzenie informacji sformułowanych wprost II/22
--------------------------	--

Пример правильной ответи:

Перад з’яўленнем кнігі С. Яновіча “Беларусь, Беларусь” зацікаўленне беларускімі праблемамі ў Польшчы змяншалася, а колькасць перакладаў з беларускай на польскую мову зніжалася. Выхад кнігі ў 1987 г. на коратка змяніў гэтую сітуацыю. Дзякуючы эсэ С. Яновіча, а таксама дыскусіям, якія яно выклікала, многія палякі пазнаёміліся з беларускімі праблемамі.

1 p. – за wskazanie skutków pojawienia się publikacji Janowicza

Zadanie 11. (0–2)

Korzystanie z informacji	Znalezienie w tekście związków frazeologicznych i odczytanie ich znaczenia II/13
--------------------------	--

Пример правильной ответи:

- пік;
- культуралагічны;
- беларусістыка;
- арыентацыя.

2 p. – за podanie 4 wyrazów

1 p. – за podanie 2 wyrazów

Zadanie 12. (0–1)

Korzystanie z informacji	Odtworzenie informacji sformułowanych wprost II/22
--------------------------	--

Пример правильной ответи:

Пра навуковыя публікацыі, выдадзеныя ў Польшчы, якія адносяцца да праблемаў, звязаных з Беларуссю.

1 p. – за wyjaśnienie sformułowania „polska białorutenistyka”

Zadanie 13. (0–1)

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu II/22
--------------------------	---

Poprawna odpowiedź:

(4 абзац) – паўвекавы перыяд – **50** гадоў;

(4 абзац) – удвая больш публікацый – **2** разы больш публікацый;

(7 абзац) – больш як сотня, прысвечана Янку Купалу – больш як **100**, прысвечана Янку Купалу

1 p. – za podanie trzech liczebników

Zadanie 14. (0–1)

Korzystanie z informacji	Przetworzenie informacji i zastosowanie do rozwiązania problemu II/22
--------------------------	---

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Да трывогі і роздуму прымушае аўтарку, між іншым, невялікая колькасць перакладаў з беларускай на польскую мову, страчаныя кантакты паміж польскім і беларускім бакамі. Аўтарка лічыць таксама, што беларусы павінны выпрацаваць новыя формы культурнага супрацоўніцтва. Дзякуючы гэтаму палепшацца рынковыя адносіны ў галіне культуры.

2 p. – za podanie 2 przyczyn

1 p. – za podanie 1 przyczyny

Część II

Obszar standardów	Opis wymagań
Tworzenie informacji	Pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu III/1; III/2; III/7; III/9; III/11; III/12; III/13

Temat 1: Siła prawdy i męstwa. Rozważ problem na podstawie analizy postaw bohaterów utworu Janki Kupały *Kurhan*. Zwróć uwagę na cechy gatunkowe tekstu.

Kryteria	Opis wymagań		22
1. Rozwi- nięcie tematu	1.	Informacje o autorze: Janka Kupała – prawdziwe imię i nazwisko Iwan Daminikawicz Łucewicz; klasyk literatury białoruskiej; autor wierszy, poematów, dramatów o różnorodnej tematyce: od idei narodowo-wyzwoleńczych, przez zagadnienia etyczne, świat przyrody, rozmyślenia filozoficzne, po rolę poety i poezji w życiu człowieka oraz narodu.	0–1

	2.	Określenie gatunku literackiego – poemat romantyczny.	0–1
	3.	Omówienie sposobu kreacji gęślarza w utworze: – dumny, nieprzejednany, wierny swoim przekonaniom, nieprzekupny, walczący o prawdę; – zdolny do głoszenia prawdy bez względu na konsekwencje; – cechuje go siła, męstwo, patriotyzm, mądrość, odwaga; – powszechnie znany dzięki talentowi poetyckiemu; – twórczość, pieśni stanowią sens jego życia; – pieśni gęślarza mają cudowną moc, przynoszą ulgę cierpiącym; – w pieśniach wyraża myśli, marzenia, oczekiwania, dążenia narodu; – obrońca uciśnionych; – zamiast wychwalać księcia, ukazuje prawdziwą naturę ciemieżcy; – wykazuje się bohaterską postawą; – nie ulega groźbom księcia; – ofiaruje swoje życie w imię wolności i prawdy; – zginął śmiercią tragiczną (zakopany żywcem w mogile); – pomimo jego tragicznej śmierci, pieśni pozostają.	0–5
	4.	Omówienie sposobu kreacji księcia w utworze: – potężny, władczy, bogaty, bezwzględny, nieznoszący sprzeciwu; – chce zmusić gęślarza, aby ten zdradził swoje ideały; – kierują nim egoistyczne pobudki; – w zamian za rozweselenie gości i pieśni wysławiające księcia obiecuje sowitą zapłatę; – zorganizował wystawne wesele, kiedy jego poddani cierpieli głód i niedolę; – despota wykorzystujący władzę do dręczenia poddanych; – swoje szczęście buduje na nieszczęściu i cierpieniu narodu; – jego bogactwo okupione jest krwią poddanych; – mieszka w niedostępnym zamku; – znany z wyjątkowego okrucieństwa; – pieśni gęślarza były dla niego jedynie formą zabawy.	0–5
	5.	Dostrzeżenie, że gęślarz i książę zostali ukazani na zasadzie kontrastu.	0–1
	6.	Zauważenie, że sens fabuły skupia się wokół „ideologicznego pojedynku” gęślarza z księciem.	0–1
	7.	Charakterystyka poematu <i>Kurhan</i> : – utwór wierszowany; – zbudowany z 12 części, z których każda tworzy pewną całość; – tematyka związana z odległą przeszłością;	0–3

		<ul style="list-style-type: none"> – motywy patriotyczne; – głęboki ideologiczny przekaz; – plastyczność w sposobie opisanego świata; – podniosły styl; – wysoki poetycki kunszt autora; – motywy baśniowe występujące w części początkowej i końcowej utworu; – ukazanie legendarnej i heroicznej historii narodu białoruskiego; 	
	8.	Dostrzeżenie poetyckiej funkcji języka utworu: funkcji metafor, epitetów, porównań; hiperboli.	0–1
	9.	<p>Przedstawienie wniosków: Np. Wniosek pełny: W poemacie <i>Kurhan</i> zostały ukazane niezwykle wydarzenia z historii Białorusi oraz, na zasadzie kontrastu, dwie postaci gęślarza i księcia. Gęślarz – człowiek nieprzekupny, dumny i nieugięty wołał zginąć w imię prawdy i sprawiedliwości, niż cieszyć się bogactwem w imię zdrady własnych wartości. Dzięki takiej postawie jego pieśni na zawsze pozostaną żywe i obecne w pamięci narodu. <i>Kurhan</i> pozostanie symbolem ich nieśmiertelności.</p> <p>Wniosek częściowy: Kupała przedstawiając niezłomną i nieugiętą postawę gęślarza, w przeciwieństwie do bezwzględnego i despotycznego księcia, pokazał, jaką siłę ma pozostawanie w zgodzie z własnym sumieniem.</p> <p>Próba podsumowania: Gęślarz wykazał się odwagą w obronie prawdy.</p>	<p>4</p> <p>2</p> <p>1</p>
Język i kompozycja			27
2. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja.		9
	Poprawna składnia i fleksja.		7
	Na ogół poprawna składnia i fleksja.		5
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka.		3
3. Słownictwo, frazologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl.		10
	Na ogół wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl.		7
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl.		4
4. Ortografia, interpunkcja	Na ogół bezbłędna ortografia i interpunkcja.		4
	Nieliczne błędy ortograficzne różnego stopnia i błędy interpunkcyjne również drugiego stopnia.		2
	Błędy ortograficzne z przewagą drugorzędnych i liczne interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych.		1

5. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna.	4
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części.	2
	Wskazująca na próby porządkowania myśli, na ogół spójna.	1

Temat 2: Na podstawie interpretacji całego utworu Kuźmy Czornaħa *Makarkawych Wolka*, przedstaw relacje między głównymi bohaterami.

Kryteria	Opis wymagań		22
1. Rozwi- nięcie tematu	1.	Informacje o autorze: Kuźma Czorny żył i tworzył w I połowie XX wieku; pisał pod pseudonimem, prawdziwe imię i nazwisko Mikołaj Romanowski; klasyk literatury białoruskiej; mistrz krótkiej formy prozatorskiej; jeden z twórców białoruskiej prozy psychologicznej.	0–1
	2.	Wskazanie cech gatunkowych utworu <i>Makarkawych Wolka</i> – opowiadanie – gatunek epicki; utwór prozatorski niewielkich rozmiarów o prostej, zazwyczaj jednowątkowej fabule, bliski noweli, ale różniący się od niej m.in. swobodną kompozycją, obecnością dygresji, partii opisowych i refleksyjnych.	0–1
	3.	Zwrócenie uwagi na cechy charakterystyczne opowiadania <i>Makarkawych Wolka</i> : – sposób narracji wyraźnie określa stosunek narratora do bohaterów – współczucie i podziw dla Wolki, pogardę dla postawy Safrona; – pogłębiona analiza psychologiczna bohaterów; – opis emocji bohaterów; – rola retrospekcji w utworze.	0–1
	4.	Omówienie sposobu kreacji Safrona Dziadziuli w utworze: – mściwy, złośliwy, fałszywy, dumny, perfidny, wścibski, obłudny; – pisał donosy na niewinnych ludzi; – karierowicz; – budował swoją karierę na nieszczęściu innych; – mieszkańcy wsi kpili z niego, ale tylko za jego plecami, nigdy w oczy, ponieważ było to niebezpieczne; – postawa Wolki oraz choroba niczego go nie nauczyły; – był odważny tylko wtedy, gdy wszystko układało się po jego myśli; – choroba go przeraziła; – po wyzdrowieniu, zamiast okazać wdzięczność Wolce, napisał kolejny donos; – postawa i zachowanie bohatera charakterystyczne dla postaw wielu osób żyjących w czasie, kiedy trwa	0–4

		<p>akcja opowiadania. Omówienie sposobu kreacji Wolki w utworze:</p> <ul style="list-style-type: none"> – córka bieżeńców; – odrzuciła oświadczyzny Safrona; – zwolniona z uczelni przez donosy Dziadziuli; – zawód lekarza traktowała jak powołanie; – współczująca; – przyjechała uporządkować groby rodziców; – przez przypadek dowiedziała się prawdy o donosach na nią i ich autorze; – postawa i zachowanie bohaterki charakterystyczne dla postaw nielicznych żyjących w czasie, kiedy trwa akcja opowiadania. 	0–4
	5.	<p>Omówienie relacji między bohaterami:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wolka odrzuciła oświadczyzny Safrona; – czuła wstręt do Dziadziuli za całe zło, jakie jej wyrządził; – pomogła Dziadziuli, wiedząc, że na nią donosił; – Safron czuł się poniżony przez Wolkę; – nienawiść do Wolki i jej rodziny stała się jego obsesją; – wiadomości o niepowodzeniach w życiu Wolki sprawiały mu radość; – nękał donosami swoją ofiarę, pomimo, że ta go wyleczyła; – zarzucał Wolce, że źle wykonuje swój zawód; – widok Wolki po latach napawał go trwogą i niepokojem; 	0–7
	6.	<p>Przedstawienie wniosków: Np. Wniosek pełny: Kuźma Czorny ukazał skomplikowaną relację między Safronem Dziadziulą i Wolką. Postać Dziadziuli została przedstawiona szczegółowo: nie tylko jego działania, ale również myśli i emocje. Safron ma negatywny stosunek do Wolki, poprzez jej odmowę zamążpójścia czuje się poniżony i mści się na bohaterce. Postacią, którą pisarz darzy sympatią jest Wolka – ofiara oszczerstw Safrona, lekarka, która nie odmawia pomocy „potrzebującemu wrogowi”. Wniosek częściowy: W opowiadaniu autor ukazuje określony typ bohatera – donosiciela i oszczercy. Szczegółowo opisuje historię upadku moralnego Safrona Dziadziuli. Przeciwwagą dla jego braku moralności jest postać Wolki. Próba podsumowania: Autor ukazuje relacje między negatywną postacią Safrona Dziadziuli oraz pozytywną postacią Wolki.</p>	<p>4</p> <p>2</p> <p>1</p>

Język i kompozycja		27
2. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja.	9
	Poprawna składnia i fleksja.	7
	Na ogół poprawna składnia i fleksja.	5
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka.	3
3. Słownictwo, frazologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl.	10
	Na ogół wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl.	7
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl.	4
4. Ortografia, interpunkcja	Na ogół bezbłędna ortografia i interpunkcja.	4
	Nieliczne błędy ortograficzne różnego stopnia i błędy interpunkcyjne również drugiego stopnia.	2
	Błędy ortograficzne z przewagą drugorzędnych i liczne interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych.	1
5. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna.	4
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części.	2
	Wskazująca na próby porządkowania myśli, na ogół spójna.	1